

Anadolu'daki Antik Şifahaneler

İdikut İdikut

İDİKUT İDİKUT.

HALİKARNAS BALIKÇISI'NIN YETİŞTİRDİĞİ
TECRÜBELİ BİR ANADOLU REHBERİ.
ÖNCE HASTAM OLARAK BAŞLAYAN
TANIŞIKLIĞIMIZ YILLAR İÇİNDE DOSTLUĞA
DÖNÜŞTÜ. BİRLİKTE DİDİM'DEN BAŞLAYIP
BERGAMA'YA DEK UZANAN ANTİK
ŞEHİRLERE YAPTIĞIMIZ GEZİLERDE
ÇOK ŞEY ÖĞRENDİM. BU GEZİLERDE
EN ÇOK ANTİK ŞİFAHANELER İLGİMİ
ÇEKMIŞTİ. KENDİSİ İLE BU SAYI İÇİN
ANADOLU ŞİFAHANELERİ ÜZERİNE ÖZEL
BİR SÖYLEŞİ YAPMAK İSTEDİK.

Anadolu tıbbı, o gün için dünya tıbbının neresindeydi?

Antik çağda tıbbın en önemli merkezi Mısır'dı. Mısır tıbbı döneminin en gelişmiş merkeziydi ve diğer tıp ekollerine de öncülük etmişti. Anadolu hekimlerin de bir kısmı Mısır'da eğitim göyerek kendi ekollerini oluşturdu. Ancak Anadolu tıbbı da zaman içinde çok gelişti ve dönem dönem Mısır tıbbını geride bıraktı. Özellikle M.S. 2. yüzyılda Mısır'dan daha ileri durumdaydılar. Öyle ki bugün modern tıbbın en önemli isimlerinden Hipokrat gibi Galen gibi hekimleri yetiştirdi.

Anadolu şifahanelerinin genel ortak özellikleri nelerdir?

Anadolu'daki şifahanelere bakıldığında iki önemli özellik göze çarpmaktadır. Birincisi bunların tıba bütüncül yaklaşımları yani kişinin bedenini ve ruhunu bir bütün olarak değerlendirip tedavileri düzenlemeleri ikincisi ise bu merkezlerin aslında birer dini niteliğinin de olması. Birer tapınak olmasıdır. Ayrıca hekimlerin de hemen tümü din adamlarından oluşmaktaydı.

Hastanın hangi sorunu olursa olsun şifahaneye geldiğinde komple bir bakım yapılırdı. Sadece fiziksel tedaviler değil psikik tedaviler de uygulanırdı. Her şeyden önce hastayı

ruhen tedaviye hazırlar, ondan sonra da ana tedaviye geçerlerdi. Bunun için din ögesini yaygın kullanırlardı. Hastanelerin içinde mutlaka bir tapınak bulunurdu. Örneğin Bergama'da şifahanenin girişinde "Tanrıların emri ile ölüm buradan içeri giremez" yazar. Burada hastaya hem moral verme hem de dini inancın önemini vurgulama amaçlanmıştır.

Peki bu şifahanelerin kurulduğu yerlere bakacak olursak, bir özellikleri var mıdır yoksa her büyük antik şehrin yanında bir şifahane görür müyüz?

Bu şifahanelerin pek çoğu şifalı suların ya da termal suların olduğu yerlerde inşa edilmişlerdir. Anadolu özellikle de batı Anadolu biliyorsunuz termal sular yönünden çok zengin bir coğrafya. Antik çağda hemen tüm termal su kaynaklarının yanında büyük ya da küçük bir şifahane görmek mümkündür. Örneğin Efes'te Artemis tapınağı, şehrin olduğu hakim yamaçta değil ovaya doğru bataklık üzerinde kurulmuştur. Artemis tapınağı o dönemin çok büyük bir din merkeziydi. Neden bataklıkta kurulmuştu? Çünkü bataklık içinde çok iyi bir termal su kaynağı vardı. Artemis tapınağı hem bir tapınak hem de şifahane olarak hizmet vermekteydi.

Diğer taraftan bu şifahaneler mutlaka kaliteli bir mikroklima içinde kurulmuşlardır. Özellikle Bergama-

RÖPORTAJ PROF. DR. NADİR ŞENER

Hipokrat ve Knidos ekolü hastalığı tedavi etmeye odaklanırken, Galen vücudun bütününe tedavi etmeye odaklanmıştır. Didim şifahanesi daha çok falcılık ve medyumik yöntemler kullanarak tedavileri yapardı. Burada daha çok kadın medyumlar yer alırdı.

PERGAMUM • ACROPOLIS

Bergama - Akropol

Datça yarımadası gibi yerlerde, ben bizzat yaşayarak bunu deneyimledim. Ayrıca binaların inşaatında özel teknikler kullanılmıştır. Örneğin, şifahaneler aralarında boşluk bırakılarak örülmüş iki kat duvar ile inşa edilmişlerdir. Bu hem ses, hem ısı hem de nem izolasyonu sağlamıştır.

O dönemde Anadolu ve komşu coğrafyalarda meşhur olmuş, en bilinen şifahaneler hangileridir?

Datça yarımadasında Knidos Şifhanesi, Bergama şifhanesi, Didim ve Efes'teki şifahaneler, Kos şifhanesi, Pamukkale'deki Hierapolis şifhanesi en önemlileriydi. İlginçtir bu şifahaneler arasında da ekol farklılıkları vardı. Örneğin, Hipokrat ve Knidos ekolü hastalığı tedavi etmeye odaklanırken, Galen vücudun bütününe tedavi etmeye odaklanmıştır. Didim şifhanesi daha çok falcılık ve medyumik yöntemler kullanarak tedavileri yapardı. Burada daha çok kadın medyumlar yer alırdı.

Antik dönemde hekimlerin özellikleri nelerdi? Çalışma koşulları nasıldı?

Antik çağda hekimlerin çoğu hem din adamı, hem hekim, hem cerrah, hem de eczacı idiler. İlaçlarını kendileri hazırlarlardı. Ayrıca bu şifahanelerin özerk bir yapısı vardı. Bu nedenle bu din adamı ve hekim,

tapınak insanları mevcut siyasi güçten bağımsız bir yönetime sahiplerdi. Tapınağın kendi gelirleri ve bağımsız bir yönetimi vardı. Öyle ki tapınağa gelen siyasi ilticacılara bile kimse dokunamazdı.

Peki aynı dönemde dünyanın diğer coğrafyalarında tıp nasıldı?

Antik çağda Avrupa'ya baktığımızda tıp konusunda doğunun çok gerisinde. İtalya'da savaş hekimliği ve biraz da gladyatörlerin tedavisine yönelik tıp uygulamaları var. Anadolu'da Efes başta olmak üzere pek çok şehirde suyun aktif kullanımı, tuvaletler, kanalizasyon sistemi görülürken Avrupa'da ve Yunan yarımadasında bunu görmek mümkün olmamaktadır. Yunanlılar suyu kullanmayı bilen insanlara "civic" derlerdi. Bu zaman içinde medeniyet kavramı ile örtüşmüş ve bugün kullandığımız "civilization" kelimesi buradan türemiştir.

Medeniyet suyu akılcı kullanabilmek ile eş anlamlıdır. Hal böyle olunca Avrupa'dan da tedavi için Anadolu'ya gelirlerdi. Roma İmparatorluğu'nun Anadolu'ya hükmettiği yıllarda Roma imparatorunun Bergama'ya gelerek tedavi olduğunu hatta giderken de Galen'i yanında alıp Roma'ya götürdüğünü biliyoruz.

Galen Roma'da 10 yıl kadar kalıp orada vefat etmiştir.

Telkin Tüneli

Antik çağda tıbbın en önemli merkezi Mısır'dı. Mısır tıbbi döneminin en gelişmiş merkeziydi ve diğer tıp ekollerine de öncelik etmişti. Anadolu hekimlerin de bir kısmı Mısır'da eğitim göyerek kendi ekollerini oluşturdu.

Bergama Asklepion Tiyatrosu

Bu şifahanelerin çoğunda sadece hastalık değil genel olarak ruh ve beden tedavi ediliyordu. Bunun için müzik de kullanılıyordu, uğraşı tedavisi de kullanılıyordu. Örneğin, tiyatro oynatarak insanları tedavi ediyorlardı.

Kutsal Çeşme

Uyku Odaları

Bildiğimiz kadarıyla Avrupa'da -veba salgını gibi- kitleleri ölümüne neden olan büyük salgınlar yaygındı. Anadolu'da bunu çok duymamızın nedeni nedir? Bunda şifahanelerin etkisi var mıdır?

Bunda temizliğin ve suyun kullanımının etkisi var. Bir de beslenmenin. Anadolu coğrafyası tarih boyunca hem suyu kullanmış hem de kendi kendine yetebilecek besin deposunun sahibi olmuştur. Roma ordusunda insanların bir öğün kaliteli yemek için asker oldukları bir dönemden bahsediyoruz. Avrupa'da insanlar açken Anadolu'da insanların karnı rahat doyuyordu. Hitit kralının kabartmalarında resmedilirken bir elinde buğday başağı bir elinde ise üzüm salkımı tuttuğunu görürüz. "Bu ben halkımı besleyebiliyorum, onların karnını doyurabiliyorum"un bir tür ifadesidir. Bu bir güç olarak resmedilmiştir. Sonuçta Anadolu insanı çağdaşı uygarlıklara kıyasla hem daha temiz olmuş hem de daha iyi beslenmiştir.

Bu nedenle çok salgın hastalık görülmemiştir. Tıp seviyesinin de iyi olması mutlaka buna katkıda bulunmuştur.

Antik şifahanelerde sadece tıbbi tedaviler mi vardı? Mesela Anadolu'da tıpta yaygın kullanılan müzik ile tedavi uygulanır mıydı?

Daha önce de dediğim gibi bu şifahanelerin çoğunda sadece hastalık değil genel olarak ruh ve beden tedavi ediliyordu. Bunun için müzik de kullanılıyordu, uğraşı tedavisi de kullanılıyordu. Örneğin, tiyatro oynatarak insanları tedavi ediyorlardı.

Hastanelerin, bilhassa Bergama Hastanesi'nin zengin kütüphaneleri, jimnastikhaneleri ve çok zevkli bir mimari ile tanzim edilmiş gezinti alanları vardı. Ayrıca, tedavi için kullanılan, bazı bitkilerin yetiştirildiği bostanlar, meyve ve zeytin ağaçları muhtemelen de üzüm bağları vardı.

Antik şifahaneler ne zamana kadar kullanılmışlardır?

Pek çok antik alan büyük depremler ile kullanımdan çıkmıştır. Bir kısmı sonraki devletler ve uygarlıklar tarafından da kullanılmıştır. Hem bilgi hem de mekan uygarlıktan uygarlığa devredilmiştir.

Verdiğiniz bilgiler için çok teşekkür ederiz.

GAZELLA TURİZM İLE 2015 YILINDA YURTIÇİ FOTOĞRAF TURLARI ve YAZARIYLA GEZİLER!

Fotoğraf Kampları

- Fethiye Fotoğraf Kampı 18-24 Nisan 2015
Faruk Akbaş - Gökhan Korkmazgil Liderliğinde
- Kaçkarlar Fotoğraf Kampı 4 - 10 Temmuz 2015
Faruk Akbaş - Tamer Günel Liderliğinde

Yazarıyla Geziler

Özcan Yurdalan Liderliğinde

- Mardin - Midyat 10 - 12 Nisan 2015
- Urfa - Harran 2 - 3 Mayıs 2015
- Gaziantep - Halfeti 30 - 31 Mayıs 2015
- Nemrut - Arsemia 3 - 5 Temmuz 2015
- Herakleia 4 - 6 Eylül 2015

Doğa ve Manzara Fotoğrafçılığı

*Faruk Akbaş - Nuri Çorbacıoğlu
Liderliğinde*

- Sultan Sazlığı 10 - 12 Nisan 2015 | 19 - 21 Haziran 2015
- Kapadokya - Kayseri 27 - 30 Ağustos 2015

Türkiye'nin En İyi '10 Fotoğraf Yeri' E-Kitap Projesi

Faruk Akbaş Liderliğinde

- Papart Ormanı ve Karçal Dağları (Doldu) 18 - 21 Ekim 2014
- Çıldır Gölü ve Ani Harabeleri (Doldu) 14 - 17 Şubat 2015
- Babadağ - Fethiye 14 - 17 Mart 2015
- Latmos - Bafa Gölü 23 - 26 Nisan 2015
- Eğin Kanyonu ve Kemaliye 9 - 12 Mayıs 2015
- Van Gölü 27 - 30 Haziran 2015
- Kaçkar Dağı ve Yaylaları 11 - 14 Temmuz 2015
- Ortahisar - Çavuşin (Kapadokya) 22 - 25 Ağustos 2015
- Runkale - Halfeti (Gaziantep) 12 - 15 Eylül 2015
- Mardin - Midyat - Dara 7 - 10 Kasım 2015

Tüm detaylar için gazellafotosafari.com.

☎ Merkez : 0212 233 15 98

☎ Şaşkınbakkal Satış Ofisi : 0216 355 55 75

🌐 gazella.com 🌐 gazellafotosafari.com

📱 /GazellaTurizm 📱 /GazellaTurizm

GAZELLA
FOTO SAFARI